

НАПРЯМ 2. ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ПЕРЕМІЩЕНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕФОРМ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-570-2-12>

Батурін І. В.,

*аспірант кафедри психології, філософії та суспільних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

*Науковий керівник: **Власенко О. О.,***

*доктор психологічних наук, доцент,
завідувачка кафедри психології, філософії та суспільних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ТРИВОГИ ТА ВТРАТИ МОТИВАЦІЇ ІТ-ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСАХ ДЕОКУПАЦІЇ Й ВІДНОВЛЕННЯ КРИМУ ТА ЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ

Сучасні умови воєнного та повоєнного часу вимагають постійного пристосування до швидкоплинних змін соціального, економічного й безпекового середовища. Ефективність такого пристосування безпосередньо залежить від мотивації особистості до змін і здатності підтримувати професійну залученість. Для ІТ-спільноти, що має бути драйвером цифрової відбудови деокупованих територій Криму й Чорноморського регіону, вирішальними стають психологічні чинники, насамперед рівень тривожності та пов'язані з нею ризики мотиваційного виснаження.

Поняття тривожності має складну психологічну природу. Тривожність розглядають як багатовимірний процес, що поєднує когнітивні, емоційні та конативні реакції в ситуаціях, які суб'єктивно сприймаються як потенційно небезпечні [1]. Вона проявляється як очікування загрози й страх негативних наслідків подій, супроводжується напруженням і надмірною зосередженістю на можливих невдачах. У воєнних умовах тривога часто набуває хронічного характеру, а у представників ІТ-сфери її підсилюють інформаційне перевантаження, переривчасті комунікації, безпекові ризики та невизначеність кар'єрних траєкторій у зв'язку з мобільністю, релокацією чи поверненням до деокупованих громад.

З позицій теорії збереження ресурсів (COR) втрата або загроза втрати базових і професійних ресурсів (безпека, соціальна підтримка,

автономія, відчуття компетентності) запускає «спіраль втрат», що посилює тривогу і демотивацію [3]. Модель «вимоги – ресурси роботи» (JD-R) вказує: коли високі вимоги (дедлайни, нестабільність середовища, багатозадачність) не компенсуються достатніми ресурсами (контроль, підтримка, змістовність завдань), формується виснаження, знижується залученість та продуктивність [5]. У контексті реінтеграції регіону це ускладнює повернення фахівців, послаблює інноваційний потенціал місцевих ІТ-екосистем і ЗВО.

Мотивація є внутрішньою умовою активізації поведінки, що поєднує особистісні та ситуативні чинники. У межах теорії самодетермінації (SDT) саме задоволення потреб в автономії, компетентності та залученості підтримує внутрішню мотивацію до навчання й праці, тоді як їх дефіцит сприяє регресу до зовнішніх мотиваторів і вигоранню [4]. За підходом Х. Хекхаузена «внутрішнє мотивування» виступає рушієм, який проявляється у трьох взаємопов'язаних аспектах мотивації досягнення [2, с. 68]:

- **активація** (готовність розпочати дію);
- **вплив зворотного зв'язку** (переживання успіху/поразки, що коригує очікування);
- **завзятість і наполегливість** (здатність утримувати зусилля попри перешкоди).

Високий рівень тривоги в ІТ-фахівців знижує когнітивну гнучкість, ускладнює прийняття рішень і перетворює увагу на «радар загроз», що веде до постійних сумнівів, повторних перевірок дрібниць, втрати відчуття змісту завдання та сповільнення темпу роботи. Унаслідок цього внутрішня мотивація слабшає, а професійна ідентичність фрагментується.

З огляду на завдання повоєнного відновлення та реінтеграції Криму й Чорноморського регіону доцільними є цілеспрямовані психологічні інтервенції на трьох рівнях. **На індивідуальному рівні** – психоедукація, короткі протоколи саморегуляції (дихальні практики, майндфулнес), особисті плани розвитку та мікронавчання. **На організаційному рівні** (ІТ-компанії, технопарки, інкубатори) – гнучкі формати зайнятості, менторство, реєг-суррог, дизайн змістовних задач, що пов'язують продукт із відбудовою регіону, регулярний скринінг тривожності/вигорання з маршрутизацією до фахової допомоги. **На інституційно-державному рівні** (ЗВО, громади) – створення центрів психосоціальної підтримки, безпечних коворкінгів, ваучерних програм ментального здоров'я та безперервного навчання для ІТ-спільноти, що повертається або інтегрується в деокуповані території [6].

Отже, тривога як негативний емоційний стан і хронічний стрес-модератор істотно гальмують формування та підтримання мотивації до професійного розвитку ІТ-фахівців. Системні кроки зі збереження та відновлення особистісних і організаційних ресурсів є необхідною

умовою успішної реінтеграції людського капіталу та сталого відновлення Криму й Чорноморського регіону.

Список використаних джерел:

1. Галієва, О. М. Диференціація понять «тривога» та «тривожність». *Психологія та соціальна робота*, 2021, 1. С. 32–48.
2. Хекхаузен, Х. Мотивация и деятельность. СПб. : Питер, 2003. 702 с.
3. Hobfoll, S. E. Conservation of Resources Theory: Resource caravans and organizational resilience. Springer, 2018.
4. Deci, E. L., & Ryan, R. M. Self-Determination Theory. *Psychological Inquiry*, 2000, 11(4), 227–268.
5. Bakker, A. B., & Demerouti, E. The Job Demands–Resources model. *Journal of Managerial Psychology*, 2007, 22(3), 309–328.
6. WHO. Mental health and psychosocial support in emergencies: policy and practice briefs. Geneva : World Health Organization, 2022.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-570-2-13>

Mozharivskyi Ya. A.,

graduate student

V. I. Vernadsky Taurida National University

Kyiv, Ukraine

RELOCATED UNIVERSITIES IN UKRAINIAN COMMUNITIES: EXPERIENCE AND PROSPECTS

Development of territorial communities in Ukraine under modern conditions is one of the key priorities of state policy. Communities act not only as administrative units, but also as centers of social, cultural, and economic life. They shape local infrastructure, determine the quality of services, and create conditions for the development of human potential. Education in this context plays a leading role, as it is the factor that directly influences social cohesion, mobility, and the competitiveness of the population.

Higher education institutions are an important element of the community ecosystem. They provide training of specialists, stimulate scientific development, and support cultural and economic processes. The presence of a university or academy in a city often becomes a decisive factor in its development, attracting young people, investments, and partnership projects. That is why the destruction of educational infrastructure and the